

Vlaams
Parlement

ingediend op **709** (2015-2016) – Nr. 1
18 maart 2016 (2015-2016)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Caroline Bastiaens en Marius Meremans

over de bevindingen
van de Participatiesurvey 2014

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Ann Soete, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Herman Wynants;

Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Manuela Van Werde, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Tine Soens, Freya Van den Bossche;

Imade Annouri.

INHOUD

1. Toelichting door minister Sven Gatz.....	4
2. Tussenkost van Karin Brouwers.....	5
3. Tussenkost van Katia Segers.....	5
4. Tussenkost van Lionel Bajart.....	6
5. Tussenkost van Miranda Van Eetvelde.....	6
6. Tussenkost van Manuela Van Werde	6
7. Tussenkost van Marius Meremans.....	7
8. Tussenkost van Caroline Bastiaens	7
9. Antwoorden van minister Sven Gatz	7
Gebruikte afkortingen.....	10

Op 3 maart 2016 organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een gedachtewisseling met Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de Participatiesurvey 2014.

De resultaten van dit onderzoek werden eerder op 25 februari 2016 toegelicht in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media door de onderzoekers (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 708/1).

1. Toelichting door minister Sven Gatz

Sven Gatz vindt de Participatiesurvey het belangrijkste wetenschappelijke onderzoek van de hele regeerperiode voor zijn bevoegdheden. In vergelijking met andere landen, doet Vlaanderen het goed op het vlak van cultuurparticipatie in de brede zin van het woord: 75 percent van de Vlamingen participeert minstens enkele keren per jaar aan cultuur. Slechts 30 percent van de Vlamingen participeert geregeld aan cultuur. Het zou goed zijn als de mensen die niet aan cultuur participeren (25 percent), dat wel zouden gaan doen. Men kan echter niemand tegen zijn zin gelukkig maken. Daarom vindt de minister het vooral belangrijk dat de mensen die enkele keren participeren, dat vaker gaan doen.

Er bestaat geen wondermiddel om mensen meer te laten deelnemen aan cultuur. In een beleidsdomein als Openbare Werken leidt een toename van het budget tot een duidelijke toename van het aantal realisaties. Bij een gevoelige verhoging van het cultuurbudget – hetgeen momenteel niet het geval is – groeit de cultuurparticipatie echter niet navenant. Het beleid kan wel in de diepte werken.

Men moet ook inzetten op de mensen die momenteel niet participeren aan cultuur omdat de sociale kloof met de culturele instellingen te groot is. De financiële drempel is voor de meeste mensen minder belangrijk. Als dat wel het geval is, dan is de UiTPAS een geschikt instrument, vooral omwille van de lokale verankering. In het voorjaar wordt er een stand van zaken opgemaakt van Cultuurnet Vlaanderen en van de UiTPAS. De stad Aalst heeft al geruime ervaring met de UiTPAS. In de andere steden is dat nog niet het geval. Daarom plant de minister de evaluatie voor het einde van deze legislatuur. Het is nodig om de UiTPAS uit te rollen over heel Vlaanderen, maar dit instrument alleen zal niet volstaan.

Bepaalde groepen maken nauwelijks gebruik van digitale kanalen. Om deze mensen toe te leiden naar culturele activiteiten dient men samen te werken met welzijnsorganisaties en met sociale en sociaal-artistieke organisaties. Bepaalde valkuilen zijn te vermijden. Soms maken de maatschappelijk assistenten, met de beste bedoelingen, opmerkingen over de activiteiten die hun cliënten gedaan hebben met de UiTPAS, zodat die zich bekeken voelen. In overleg met de VVSG wil de minister onderzoeken hoe men op het lokale vlak het belang van privacy kan benadrukken. Sommige maatschappelijke assistenten komen zelfs in een omgekeerde logica terecht. Ze vragen of de persoon in armoede niets anders te doen heeft dan gebruik te maken van de UiTPAS.

De minister wil ook inzetten op de jongere generaties. Jong geleerd, is oud gedaan. De Kunstendag voor kinderen, de Vliegwerking van Cultuurnet en de artistieke werking van jeugthuizen kunnen de jongeren op een plezierige manier in contact brengen met cultuur. Op de dag van de cultuureducatie in de Vooruit werd de nauwere samenwerking tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Cultuur voorgesteld. Dat was ook een vraag van het Burgerkabinet Cultuurparticipatie en van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Hij hoopt concrete projecten en acties te kunnen voorstellen op een later tijdstip, allicht nog voor de zomer. Cultuureducatie voor jonge kinderen gebeurde tot nog toe vooral in de lokale culturele centra. Nu beginnen echter ook de grotere huizen zoals de

Ancienne Belgique dat te doen. De ouders vragen daar ook om. Het is belangrijk om voldoende kwalitatieve mogelijkheden aan te bieden, binnen het reguliere culturele aanbod of in het deeltijdse kunstonderwijs. Tot aan het einde van de lagere school gebeurt cultuurbeleving op een evidente manier, in klasverband. Tijdens de puberleeftijd, als jongeren hun eigen identiteit aan het ontwikkelen zijn, gebeurt de cultuurbeleving nog steeds collectief, maar ook individueel. Samen met de partners op het terrein onderzoekt de minister wat jonge mensen echt kan raken zodat ze voor de rest van hun leven aan cultuur blijven participeren.

Een derde invalshoek is het koppelen van de culturele centra aan de nieuwe rol van de lokale openbare bibliotheken om zo nog meer aansluiting te vinden bij het publiek.

Voor de media ligt de participerende groep op 98 percent. Televisiekijken kan ook een vorm van cultuurparticipatie zijn. Daarnaast is er ook het digitale kijk- en luistergedrag. De longitudinale onderzoeken die nu al drie keer gebeurd zijn, zullen worden voortgezet. Hij wil niet te hoog inzetten. Als over vijf jaar blijkt dat dezelfde cultuurparticipatie behouden blijft, dan is dat niet slecht. Hij zou wel graag kunnen meten of er een iets grotere participatie gerealiseerd is binnen de groep van mensen die nu in beperkte mate participeren aan cultuur.

Er bestaan dus geen wondermiddelen om mensen meer te laten participeren aan cultuur, behalve lang, hard en goed werken in de diepte.

2. Tussenkoms van Karin Brouwers

Karin Brouwers kon bij de voorstelling van resultaten van de Participatiesurvey 2014 vaststellen dat 26 percent van de Vlamingen niet participeert aan cultuur. Dat is een grote groep. Tegelijkertijd kijken bijna alle mensen naar de televisie of luisteren ze naar de radio. Daarom vindt ze het belangrijk dat de openbare omroep voldoende aandacht heeft voor cultuur.

Het is de eerste keer is dat deze survey cijfers bevat over de media. Ze hoopt om binnen enkele jaren een vergelijking te kunnen maken. Ze hoopt dat de minister rekening houdt met de hoge participatiecijfers bij de behandeling van het radiodossier. Ze denkt dat de resultaten van de Participatiesurvey 2014 nog geregeld aan bod zullen komen binnen deze commissie.

3. Tussenkoms van Katia Segers

Katia Segers vindt het positief dat de minister aandacht wil besteden aan de mensen die nooit aan cultuur participeren, behalve via de media. In de beheersovereenkomst met de VRT komt aan bod dat de media een belangrijke taak hebben in de verspreiding van cultuur.

Onderzoek toont aan dat cultuurparticipatie en sociale participatie samenhangen. Het is heel moeilijk om uit die vicieuze cirkel te geraken. De minister zei in zijn toelichting eerst dat hij de mensen niet tegen hun zin gelukkig wil maken. Daarna had hij het toch over de dingen die men moet doen om mensen in armoede te betrekken bij cultuur en dus eigenlijk bij de maatschappij. Dat waardeert ze. Uit de cijfers blijkt dat het cruciaal is om te werken aan inclusie. Het gaat niet meer enkel over het hebben van een computer of om het toegang hebben tot het internet. De digitale kloof is veel complexer geworden. In dat verband verwijst ze naar het doctoraat van Ilse Mariën, dat ook diverse beleidsaanbevelingen bevat.

Slechts 2 percent van de Vlamingen kijkt op een hele maand niet naar televisie. Televisiekijken blijft belangrijk als gezinsactiviteit. Men kan komaf maken met de idee dat jongeren niet meer televisiekijken. Dat is ook de reden waarom de zenders tegenwoordig volop inzetten op livetelevisie, met programma's als 'The Voice' of 'De Mol'. Dat voorkomt het zappen, wat goed is voor het businessmodel. Het is een collectief moment dat mensen in een gezin verbindt.

Bij jongeren neemt het mediagebruik toe. Zij maken gebruik van televisie én radio én tablet én smartphone én spelconsole. Televisie is niet langer het enige medium. De spreekster heeft ooit gezegd dat men in het leven meer televisiekijkt dan dat men betalende arbeid verricht. Daar werd toen mee gelachen, maar het is wel zo dat televisiekijken en mediagebruik een belangrijk deel uitmaken van onze tijdsbesteding. Voor het Mediadecreet houdt men voorlopig vast aan een regulering per medium. De vraag is hoelang dat nog houdbaar zal zijn. Ze hoopt dat men bij de herziening van de Europese Mediarichtlijn de content centraal zal stellen. Het reguleren van content hoeft niet te betekenen dat men de inhoud gaat controleren, maar wel dat men de vrijheid van meningsuiting gaat beschermen op een mediumonafhankelijke manier.

4. Tussenkoms van Lionel Bajart

Lionel Bajart is getroffen door de vaststelling dat een overgrote meerderheid van de respondenten in de Participatiesurvey 2014 zegt dat GAS-boetes niet de geschikte manier zijn om hangjongeren en overlast aan te pakken. Dat is een opsteker. Het is dus niet noodzakelijk waar dat er in Vlaanderen minder tolerantie is tegenover kinderen en jongeren. De lokale besturen zouden met deze vaststelling aan de slag kunnen gaan. In de beleidsnota Jeugd leest hij dat de minister wil onderzoeken of de GAS-wetgeving niet in strijd is met het Kinderrechtenverdrag omdat kinderen en jongeren de vrijheid moeten hebben om jong te zijn.

5. Tussenkoms van Miranda Van Eetvelde

Miranda Van Eetvelde maakt uit het onderzoek op dat de ouders een belangrijke invloed hebben op de participatie van jongeren. Ouders vinden het belangrijker dat hun kinderen sporten dan dat ze lid zijn van een jeugdbeweging. Jonge kinderen vormen een trigger om samen met de ouders te participeren aan bepaalde activiteiten. De verenigingsparticipatie daalt naarmate de kinderen ouder worden. De ouders vinden dat er voldoende vrijetijds mogelijkheden zijn voor kinderen in de open ruimte, maar dat er nog werkpunten zijn, zoals bijvoorbeeld de verkeersveiligheid. Ze vinden dat er onvoldoende vrije ruimte is waar jongeren vanaf twaalf jaar buiten kunnen samenkomen. Hoe ouder mensen zijn, hoe minder verdraagzaam ze zijn tegenover jonge kinderen. Ze wil weten welke beleidsconclusies de minister trekt uit deze onderzoeksresultaten

De spreekster vindt tot slot dat het beleid moet inzetten op cultuureducatie.

6. Tussenkoms van Manuela Van Werde

Manuela Van Werde deelt mee dat de N-VA-fractie het standpunt van de minister rond de UiTPAS kan onderschrijven. Uit haar gesprekken met mensen in armoede heeft ze zelf kunnen opmaken dat de drempels voor cultuurbeleving niet louter financieel zijn. Het zelfbeeld van die mensen is soms te laag om de stap te zetten naar cultuurbeleving. Ze was niet op de hoogte van de mogelijke problemen omtrent de privacyaspecten van de UiTPAS.

De ministers bevoegd voor Cultuur en Onderwijs hebben elkaar blijkbaar gevonden om concrete acties uit te werken rond cultuureducatie. Ze wil graag weten of er al een plan is uitgewerkt.

De minister wil inzetten op bepaalde groepen. Zij denkt dat men ook moet inzetten op bepaalde soorten van cultuur. Jongeren kunnen namelijk wel een film downloaden, maar niet een theaterstuk. Daarom moet men daarvoor bijkomende inspanningen doen. Hoe dichter men bij het medium staat en hoe dichter men bij de mensen staat, hoe beter men kan mobiliseren.

7. Tussenkoms van Marius Meremans

Marius Meremans begrijpt dat de scholen inspanningen moeten doen voor cultuureducatie. Daarvoor moet echter ook de nodige financiële ruimte worden gecreëerd.

Hij stelt vast dat de cijfers over de cultuurparticipatie goed zijn, maar dat er geen vooruitgang geboekt is in vergelijking met enkele jaren geleden, ondanks de belangrijke investeringen. Er is nog altijd een groep van 25 percent die niet bereikt wordt. De vraag is dus of de middelen wel juist ingezet werden. Er is een financiële drempel, maar vaak is er gewoon ook geen interesse. Daarom probeert men om de kinderen van jongs af aan in aanraking te laten komen met cultuur. Hij hecht ook veel belang aan cultuurpromotie gericht op jongeren. De minister heeft een promotietraject aangekondigd voor het boek. Dat zou doorgetrokken moeten worden naar andere terreinen.

In nieuwe beheersovereenkomst met de VRT wordt er meer belang gehecht aan cultuur. De journaals besteden meer aandacht aan cultuuritems. Het kan echter nog beter, zeker op de jongerenzender.

8. Tussenkoms van Caroline Bastiaens

Caroline Bastiaens stelt vast dat de minister niet dieper ingegaan is op de diversiteit in de samenleving en op de impact daarvan op de cultuurparticipatie. Doorgaans heeft hij daar nochtans veel aandacht voor. Ze deelt de ambitie van de minister om over vijf jaar nog steeds dezelfde cijfers te realiseren. Dat is ambitieuzer dan het klinkt. Om dat te realiseren, moet het beleid bijzondere aandacht hebben voor de diversiteit in de samenleving. Dat sluit trouwens aan bij de bijzondere aandacht voor de sociale kloof en voor de jongere generaties.

Een kwart van de mensen participeert niet aan cultuuractiviteiten, maar wel aan de media. Daarom is de diversiteit van het televisieaanbod zo belangrijk. Momenteel is stand-upcomedy bijvoorbeeld heel populair op televisie. De beheersovereenkomst van de VRT biedt op dat vlak mogelijkheden.

Uit de survey is ook gebleken dat cultuurparticipatie samenhangt met het lidmaatschap van een vereniging. Het rijke verenigingsleven kan bijdragen tot een hogere participatie door de groep die nu in beperkte mate aan cultuur participeert. Ze wil weten of de minister daarmee rekening zal houden, bijvoorbeeld bij het uitwerken van een nieuw decreet Sociaal-Cultureel Werk.

9. Antwoorden van minister Sven Gatz

Sven Gatz is het eens met de klemtonen die mevrouw Segers gelegd heeft. Het zal een bijzondere uitdaging zijn om de contentbenadering in de media te vertalen in het Vlaamse en het Europese beleid. Over het algemeen passen de regels zich namelijk aan aan de samenleving en niet andersom.

De minister heeft in zijn presentatie minder gefocust op de thuisblijvers en meer op diegenen die nu weinig participeren. 98 percent van de bevolking participeert aan de media. Hij erkent dat een hoogstaand aanbod belangrijk is voor die groep. Het is natuurlijk niet geweten wat de mensen die niet participeren aan cultuur bekijken op televisie. De openbare omroep probeert wel om in het journaal een toegankelijk cultuuritem te brengen. Dat kan op termijn vruchten afwerpen. Ook de regionale televisie en de radio kunnen op dat vlak een rol spelen. In dat verband heeft hij de opdracht gegeven om de economische leefbaarheidsmodellen van de regionale zenders te onderzoeken. Het is immers belangrijk dat de regionale communicatielijnen voldoende sterk zijn.

In het kader van de discussie over de GAS-boetes voor hangjongeren verwijst de minister naar het arrest van het Grondwettelijk Hof dat zegt dat de GAS-wetgeving niet in strijd is met het Kinderrechtenverdrag, op voorwaarde dat ze op een proportionele manier wordt toegepast. Op dat vlak gaat hij dus geen bijkomende stappen zetten. Hij heeft trouwens de indruk dat de GAS-wetgeving, na een sterke en misschien wat overdreven start, nu meer gebruikt wordt zoals ze bedoeld was. Het aantal boetes voor jongeren ligt relatief laag. De Participatiesurvey 2014 gaf op dat vlak wel een positieve ruggensteun.

De problematiek van de verkeersveiligheid werd opgenomen in het Vlaamse Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan. Hij verwijst naar zijn collega Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, die met zijn investeringen een veilig Vlaanderen wil creëren waar kinderen zich goed kunnen verplaatsen. Dat werk zal natuurlijk nooit af zijn.

Op dit ogenblik kan hij nog niet meer vertellen over de concrete plannen rond cultuureducatie, die worden uitgewerkt binnen de samenwerking tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Cultuur. Na Pasen kan hij daar allicht meer over vertellen.

Voor cultuurpromotie bestaan er diverse instrumenten. De themagerichte cultuurpromotie, zoals de promotie van het boek, is een meer traditionele vorm van cultuurpromotie. De minister wil vooral inzetten op instrumenten die elkaar versterken.

De minister heeft het inderdaad niet over de diversiteit gehad. In zijn oorspronkelijke nota was dat wel opgenomen, maar hij wilde focussen op een aantal andere clusters. De term diversiteit verwijst naar twee dingen. Enerzijds is het de bedoeling dat de verschillende cultuurdisciplines op een evenwaardige manier aan bod komen. Anderzijds betreft het de diversiteit van de doelgroep. Het is de bedoeling dat ook de nieuwe Vlamingen aan bod komen binnen het cultuuraanbod. Binnen het Kunstendecreet zal dat een van de criteria zijn voor de beoordeling van de dossiers. Om die groepen te bereiken, rekent hij ook op de talenten van het werkveld. Als men Shakespeare programmeert binnen een theaterhuis, dan krijgt men daar een bepaald publiek voor. Als men het stuk echter enigszins anders inkleurt, dan kan men een heel andere groep aantrekken. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de aanpassing van Romeo en Julia door Khadija Zamouri die dit traditionele toneelstuk plaatste binnen een interculturele relatie van vandaag. Na de voorstelling ontstond er een heel gesprek met die jongeren. Er was een wereld voor hen opengestaan. Daarbij stelden sommigen ook de vraag hoe men acteur kan worden. Dat houdt verband met de discussie over de hervorming van het secundair onderwijs. Gelijkaardige opmerkingen kan men maken bij de film Black. In de Koninklijke Vlaamse Schouwburg heeft hij ook een operavoorstelling gezien, door een collectief van Congolese en Rwandese artiesten. Daarbij werd het verhaal van Macbeth gesitueerd in de oorlog in Oost-Congo. Zo krijgt men andere mensen in de zaal. Hij gelooft sterk in dergelijke modellen, maar dat moet van onderuit groeien. Op dat vlak wordt er wel terreinwinst geboekt.

Hij kan akkoord gaan met de opmerking dat verenigingen op dit vlak een cruciale rol spelen. Bij de hervorming van het sociaal-culturele werk en van het Participatiedecreet zal de ontmoetingsfunctie van het verenigingsleven verder worden gehonoreerd. Verenigingen dragen bij tot het verstevigen van de samenleving, in het bewustzijn van wat het betekent om met anderen in een democratische maatschappij te leven. Via een participatiedoelstelling kan men proberen om bepaalde groepen mee te betrekken. Dat zijn de drie inhoudelijke lagen van het nieuwe sociaal-culturele werk. Eigenlijk bestaat die realiteit vandaag al. Ze zal misschien anders worden geordend. Hij weet dat er over de cultuurparticipatie geen grote ideologische verschillen bestaan.

De komende maanden wil hij bijkomende concrete voorstellen aankondigen op het vlak van cultuureducatie.

Bart CARON,
voorzitter

Caroline BASTIAENS
Marius MEREMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten